לזכר סבא דב — 10 באוקטובר

היום ה 10 באוקטובר הוא יום ההולדת של סבא דב... הוא נולד לפני 110 שנים בפולין.

לתחושתי מגיע לאיש הזה אזכור ברשת למרות שזו עוד לא הייתה קיימת בימי חייו... שיזכר לשנים כפי שמגיע לו. אז הנה בקצרה..

סיפור חייו הוא סיפור היהדות בגולה, הציונות, הקמת המדינה ויסודה של משפחה לתפארת בישראל.

אדם, לרב, לא משאיר אחריו הרבה. אם יתמזל מזלו ישאיר משפחה שתישא את שמו.

מעטים הם אלו שהייתה להם השפעה על סביבתם שהביאה לשינוי המציאות הרחבה יותר לאורך זמן באופן שלולא היו קיימים המציאות הייתה אחרת.

סבא דב היה אדם כזה.

בילדותי הכרתי איש עבודה ועקרונות, לעיתים נוקשה, אך גם אוהב, חייכן ושקט. אדם שליבו ופיו שווים.

כשישנו, אחי ואני בקיבוץ, הוא היה מעיר אותנו ללכת לראות את הפלחה ומטעי האבוקדו עם הנץ החמה. בדרך היה מצביע על פרחים וציפורים ומלמד אותנו את שמותיהם. הוא היה קוטף תירס בשדה מקלף אותו ונותן לנו לטעום, היה מדגים איך להפריד את גרעיני החיטה מהמוץ בכף ידו הגדולה. מראה לנו איך להשמיע קולות של חיות ולהכין מקלעים וקשתות ממיני עצים. הוא היה מכין לנו צעצועים נפלאים מעץ. בכל פעם דבר אחר, סוס או מכונית, לפעמים חנוכיה. לעיתים היה לוקח אותנו למסגריה ומראה לנו איך מרתכים או איך עובדים על מחרטה. הוא היה מתניע את הטרקטור הענק שעמד בסמוך ועושה איתנו סיבוב כשאנחנו עומדים לידו, שעונים על כנפי הגלגלים הענקיים.

סבא קרא המון, תמיד היה לו משהו כתוב ביד. עיתון "דבר," ספרי קודש אותם הכיר על בוריים, ספרים היסטוריים ובכלל... אפילו כשהמציאו בקיבוץ את הטלוויזיה ואחת כזו הוצבה בחדרו בקיבוץ המעיט להביט בה גם אם ידע איך להדליק אותה. כך הכרתי אותו, איש מבוגר.

את חייו החל בשנת 1914 בעיירה דיסנה שהייתה חלק מהאימפריה הרוסית עד 1921 אולם סופחה לפולין בשנה זו והייתה תחת שלטון פולני עד 1939 עת נכבשה שוב על ידי הרוסים.

בין קיץ '41 ועד סוף '44 הייתה העיירה תחת שליטה נאצית. אלה הקימו גטו במקום וריכזו בו יהודים גם מערים אחרות ופליטים שברחו מהקרבות במערב פולין. התנאים בגטו היו נוראיים, רעב ומחלות. ביולי 1942 הקיפו הנאצים ועוזרים הבלארוסים את הגטו והחלו לירות ביהודים. הללו התנגדו וזרקו סלעים ועצים שהוכנו מראש. כמו כן הציתו התושבים את בתיהם דבר שאפשר למספר מועט של יהודים להמלט ליערות, חלקם מצאו את דרכם לגיטאות אחרים בסביבה, בעיקר בשל הרעב שסבלו ממנו ומעטים הצטרפו לפרטיזנים ביערות. כ 3800 מיהודי דיסנה מתו בשואה.

העיירה הייתה שטעטל יהודי טיפוסי בת כ 6000 תושבים, רב התושבים היו יהודים בזמן ילדותו של סבא. כיום חיים בה רק 1,500 תושבים והיא נחשבת העיר הקטנה ביותר בבלארוס. בעיירה לא היו עשירים גדולים, הרב המכריע עסק במלאכות ידיים, חקלאות, מסחר וכו'

סבא התחנך בעיירה ועד לגיל 12 היו חייו די רגילים לנער במקום.

כשהיה בן 12 נפטר אביו, אחרי שחלה בשל מכות שחטף בזמן שהותו במעצר כח המשטרה הבולשביקי המקומי.

אירוע ששינה את חייו של סבא.

אימו הייתה שבורה, בוכה, התקשתה להתמודד עם גידולם של שלושה בנים, שלום בן 14, ברל (דב) בן 12 וזיסקה הקטן בן 5.5 שנים בלבד.

המשפחה התגלגלה מבית לבית, לאם היה קשה לפרנס את עצמה ואת הילדים למרות ניסיונות רבים.

כך שאחרי מות אביו נשלח סבא דב לוילנא ללמוד בישיבה.

סבא נתמך על ידי הקהילה היהודית במקום שחילקו אוכל לתלמידי חכמים תמורת מקום מובטח בגן עדן.

סבא ישן וגר במקומות שונים, בבית הכנסת, בספרייה בעת שהיה תלמיד בישיבה.

לאחר מספר שנים ובמקביל ללימודי הישיבה החל סבא ללמוד מכונאות בבית ספר אורט בוילנא, הוא עבד במגוון עבודות שונות, חלקן מסוכנות שבגינן קיבל שכר זעום שאפשר לו לחיות בקושי.

בזמן הלימודים הצטרף לתנועת ה"נוער הציוני" ויצא עם התנועה לקיבוץ (כך נקראו קבוצות הנוער בהכשרה לקראת עליה ארצה.)

סבא עבד בעת הזו בכל עבודה קשה שהוטלה עליו בקיבוץ, עד שלקה בליבו ורופא אסר עליו לבצע עבודות קשות. לבו היה לו לאבן נגף במהלך כל חייו.

הוא המשיך לעבוד בעבודות קלות בקיבוץ עד שכעבור שלוש שנים קיבל סרטיפיקט, אישור עליה לפלשתינה, א"י.

כסף היה חסר לצורך המסע, כך הוקמה זוגיות זמנית עם עולה בשם שרה שטאייר, כיוון שהיה קל יותר לקבל אישור לזוג. שרה בחורה ממשפחה עשירה שמימנה את המסע, שלאחר הגיעם לא"י נפרדו והלכו איש לדרכו.

לפני עלייתו חזר דב להפרד מהמשפחה בדיסנה. בדרך עבר בקיבוץ בביאליסטוק בפולין, שם פגש לראשונה את מי שתהיה אשתו... מרים לבית אוקסנברג מלובלין.

לאחר מספר חודשי התארגנות בדיסנה יצא סבא לדרכו, הוא היה בר גיוס לצבא הפולני ולכן היה חייב לעזוב בטרם תחלוף שנת 1934 וכך עזב לפני חצות ב 31.12.1934

עם הגיעו ארצה נסע לכפר סבא לקיבוץ "המפלס" (שם הקיבוץ בו התארגנו טרם עליה לקרקע,) שם פגש את מרים, סבתי שכבר הגיעה לפניו.

הם עבדו בפרדסים והכינו עצמם להקמת קיבוץ קבע בארץ.

סבתא סיפרה לי שסבא היה חבר בהגנה ומונה להיות מפקד איזורי. כיוון שמצאה חן בעיניו הוא "סידר" להם שמירות משותפות כך שיכלו לבלות שעות יחד.

באמצע שנת 1936 נקרא סבא דב לסייע בהקמת קיבוץ כפר עציון ויצא לתקופה לעזור לקיבוץ הצעיר לעלות על הקרקע ולהתבסס. הקיבוץ לא שרד את מאורעות תרפ"ו)1936(ונזנח עד להקמת גוש עציון בשנות ה .40

במקביל לחובותיו בארץ החל סבא לטפל בהבאתם של אימו ואחיו הצעיר ארצה.

האח הגדול, שלום, עלה בלי קשר בשנת '36 לאחר שסיים את הלימודים.

סבא ושלום גייסו 22 לירות ארץ ישראליות וסידרו סרטיפיקט (אישור עלייה) לאימם ולאחיהם שהיה קטין בזמן חתימת המסמך, אולם האח עבר את גיל 15 עד מועד העלייה וכבר לא יכל לסוע יחד עם אימו כקטין ולכן נמחק מהסרטיפיקט. זיסקה (האח הצעיר) הפציר באימו לא לוותר על העלייה והיא הפקידה אותו אצל קרובים בעיר מתוך מחשבה שתוך מספר חודשים יעלה גם הוא. אולם, מלחמת העולם פרצה וזיסקה נאלץ להמלט לתוככי רוסיה ולעבור תלאות ויסורים עד שהצליח לעלות אף הוא. סיפורו סבוך וארוך וגבורתו ויכולתו לעמוד בסבלות המלחמה הביאו אותו בסוף הסיפור ארצה לאיחוד עם משפחתו.

11 שנים ארוכות עברו עד שהגיע זיסקה לארץ ופגש שוב את אימו ואחיו.

אימו של סבא, מרי, הגיעה לארץ באוקטובר .1938 היא חיה בכפר סבא באוהל כמו שאר העולים עד דצמבר 1938 כשהוכשר עבורה חדר בקיבוץ החדש.

קיבוץ אושה הוקם בקיץ 1937 ע"י בני תנועת הנוער הציוני בעיקר מפולין. זהו הקיבוץ הראשון של התנועה והוא גם אחד מקיבוצי חומה ומגדל. סבא דב וסבתא מרים היו ממקימי הקיבוץ עם עלייתו על הקרקע.

בשנים הראשונות היה המצב הכלכלי של הקיבוץ בכי רע, החקלאות לא יכלה לכלכל את התושבים וסבא כמו אחרים יצאו לעבוד בחוץ. סבא דב עבד בנמל חיפה בהעמסת תפוזים כסבל.

במקביל הוא היה פעיל בהגנה, והיה מפקד אזור ונוטר. הוא נשלח לקורס קצינים במסגרת זו.

בשנים 1939 ו 1944 נולדו אבי צביקה ואחיו הצעיר ישי. בין הילדים הראשונים שנולדו בקיבוץ.

במהלך מלחמת העצמאות בחודש אפריל '48 הותקף גוש קיבוצי עמק זבולון על ידי גדוד המתנדבים הדרוזי תחת פיקודו של פאוזי קאוקג'י וצבא ההצלה. החברים במשק נאלצו להתגונן ולהניס את הכנופיות. סבא לחם בעת הזו על משלט שהיה ממוקם ליד בריכת המים של רמת יוחנן. הכנופיות היו פזורות ביערות בסביבת רמת יוחנן ולא עלו על המשלט. הקרבות נמשכו כשלושה ימים בהם לא היה קשר עם סבא וחבריו במשלט. התחמושת הייתה מעטה מאד עד כדי כך שלעיתים המגינים זרקו אבנים על הלוחמים הדרוזים. אחרי התארגנות בקיבוץ אושה יצא "רכב משוריין" עם מקלע, תחמושת ואוכל, הוא עבר דרך הכוחות הערבים בלילה והצליח להגיע לכוח המבודד ליד בריכת המים. המקלע היוה גורם מכריע בקרבות ולמזלם של הלוחמים במקום, כוחות של קאוקג'י נחלו מספר כשלונות ונסוגו וכך התאפשרה שיבתם של לוחמינו לקיבוץ. בעקבות הקרב על רמת יוחנן חדלו הדרוזים מלחימה נגד היהודים ולמעשה חתמו על הסכם אי לחימה ואחרי המלחמה חלק מקציני הגדוד הזה נשארו בארץ והיוו את יסוד הכח הדרוזי הלוחם במסגרת צה"ל. בקרבות על קיבוצי גוש עמק זבולון נפלו 22 מלוחמינו, כולל זוריק אחיו של משה דיין.

בשנות ה 50 סבא נשלח לעבוד בארגון הפלחה, שם ערך ביקורת לציוד חקלאי שהגיע מחו"ל. ב 1961 נסע לתערוכה של ציוד חקלאי בגרמניה.

בשנות ה 70 וה 80 סבא עבד במסגריה בקיבוץ וניצל את כוחו הפיסי העצום לעצב שערי ברזל, שלטים ושאר יצירות שחלקן מעטרות עד היום את הקיבוץ. בכלל היה מוכן לסייע בפתרון כל בעיה בכל תחום.

במשך השנים סבא שימש כחבר מזכירות הקיבוץ וגם חבר ועדת תרבות.

בימי שישי היה לובש סבא חולצה נקיה לבנה ומלווה אותנו לחדר האוכל. סבא לא היה דתי (למרות שלמד בישיבה בפולין,) הוא יחס חשיבות רבה ליהדות, למסורת, לכתבי הקודש. הוא לא הטיף בענייני דת אבל בהחלט נתן את דעתו וסיפר לנו לא פעם סיפורים מספרי הקודש. לקחים שונים ושיעורים לחיים.

סבא היא אדם מיוחד, שהשפיע רבות על סביבתו. עלה מפולין, הביא את משפחתו עימו, הקים יש מאין. לולא היה נדבק ב"חיידק" הציוני היה גורלו כשאר יהודי אירופה ויהודי דיסנה בפרט.

כשהיה בן 51, בשנת 1966 קיבל התקף לב ראשון שבעקבותיו באו עוד שניים, האחד ב 1973 והשני ב 1978. בשנת 1982 קיבל סבא שבץ שלאחריו הפך לסיעודי והוא הוציא את חייו באשפוז גריאטרי מרותק למיטה עד שנפטר בתחילת 1984.

מתגעגעים!

ערן צירלין